

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre. . . . 6 korona.

Egyes szám ára 6 fillér.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER:

pénteken és minden törvény-
hatósági bizottsági közzétételt
követő napon.

A VÁROS

SZERKESZTŐZÉS ÉS KIADÓHVATAL
Városi könyvnyomda-vállalat
irodájában.Ide küldendők a kéziratok és
előfizetési díjak.

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Főszerkesztő: **VECSEY IMRE.** — Felelős szerkesztő: **KONCZ ÁKOS.**Kiadótulajdonos: **A VÁROSI KÖNYVNYOMDA-VÁLLALAT.**

A Hortobágy hasznosítása.

(Válasz Békéssy László uradalmi igazgató urnak „Az Érem
másik oldala” jellegű cikkére.)

Nagyfontosságú kérdések helyes megoldásának egyik legényesebb feltételét képezi, hogy a szóban forgó kérdés felől minél zelesebb körben nyilvánuljanak a vélemények, s ezáltal minél kimerítőbb megvitatás tárgyává tétessenek a felmerülő különböző nézetek s javaslatok, mert csakis így remélhető, hogy a végleges döntésre hivatottak megtalálják azokat a helyes módokat, melyek a megoldásra legalkalmasabbak. Ebből a szempontból kiindulva örömmel üdvözlöm ama nagy érdeklődést, mely a Hortobágy hasznosítása körül megindult vitában nyilvánul. Ma már ott tartunk, hogy egész kis irodalom fejlődött ki a Hortobágy hasznosításának kérdése körül. A lapok egyik cikkét a másik után közik, amelyek ha nem is mindenkor a legelfogulatlanabb tárgyilagossággal szólnak a kérdéshez, de annyi érdemük legalább is van, hogy az érdeklődést ezen kérdés iránt állandóan ébren tartják s egy-egy felvetett új eszme által megadják a lehetőségét annak, hogy az ilyen természetű, sokak érdekét érintő ügyben, el nem kerülhető ellentétek áthidalhatók s a különböző érdekek kielégíthetők, vagy legalább is a felmerült aggályok eloszlathatók lesznek.

Legújabbban a lapok folyó hó 3-iki számában Békéssy László uradalmi igazgató tollából jelent meg egy cikk, mely már terjedelménél s a hasznosítási kérdésének részletes taglásánál fogva is megérdemli a figyelmet, de megérdemli azért is, mert — amint ez a cikkben külön is ki van emelve — az eddig ismertett javaslatoktól lényegében teljesen eltérő módon akarja a Hortobágy hasznosításának kérdését megoldani.

Azon szerep, mely az általam előterjesztett javaslatnak a kiküldött albizottság részéről a további tárgyalás alapjául történő elfogadása következtében nekem jutott s azon körülmény, hogy Békéssy igazgató ur cikkének több, mint kétharmadrészében az én javaslatomat veszi szigorú kritika alá, egyenesen kötelességem teszi, hogy a cikkre reflektáljak. Tennem kell ezt egyrészt azért, nehogy hallgatással azon balhiedelmet ébresszem, mintha én a Hortobágy ügyében elfogalt álláspontomat s a javaslatomban lefektetett elveket feladtam volna, de tennem kell másrészt azért is, hogy Békéssy igazgató urat, s vele egy pártot levéket tőlém kitelhető módon meggyőzzem és felvilágosítsam a cikk egyénemely állításának alapnélküli voltáról.

Sorra veszem tehát azon ellenvetéseket, melyeket Békéssy igazgató ur javaslatom csúfolatára felhoz. De mielőtt ezt tenném, örömmel mutatok rá azon tényre, hogy ami a mozgalmnak tulajdonképeni alapját képezi,

abban Békéssy urral teljesen egyetértünk, vagyis ő is elodázhatatlan és semmi más ügynek alá nem rendelhetőnek tekinti a Hortobágy hasznosítását. Igaz, hogy egyetértésünk nem is terjed ennél tovább, de azért eme tény értékét a kivitel módozatai tekintetében merőben elagazó véleményünk nem csökkenti, annyira nem, hogy nekem meggyőződésem, hogyha ugy a döntésre illetékes tényezők, valamint a nagyközönség minden rétegében teljes volna a meggyőződés a Hortobágy hasznosításának feltétlen szükségessége iránt, úgy akkor a megoldási terv végleges megállapítása sulyosabb akadályokba nem ütköznék.

De lássuk már most azon kifogásokat, melyeket Békéssy ur javaslatom ellen telhoz:

Ingatag alapon állónak tartja Békéssy ur javaslatomat azért, mert a kérdést a Hortobágy területének részleges bérbeadásával akarom megoldani, s ezen kifogását azzal indokolja, hogy okzerű hasznosítási tervet csakis akkor lehet készíteni, ha ismerjük a talajviszonyokat. Hát én tanulmányoztam a Hortobágy területét s merem állítani, hogy az ottani talajviszonyok előttem nem ismeretlenek, de azért beismerem, hogy a Békéssy ur által feltett kérdésekre én sem tudnék megfelelni. De hát ez nem is szükséges s az, aki egy javaslat keretében ilyenemű kérdések megválaszolására vállalkoznék, csak nagyképűködésének s feladata félreismerésének adná tanu jelét. Egy nagy terület bérbeadásánál az átlagos bérhozomra kell számítani s a bérbeadónak semmiesetre sem lehet feladata, hogy a bérbeadandó terület minden holdjának használatosságát s bérértékét kiszámítsa, hanem csak az, hogy összevetve a jót a rosszal, átlagos számítás alapján megállapítsa, hogy minő bérjövédelmet érhet el.

Hogy a kis és közép bérleteknél kikötendőnek vélem, hogy ezek a nagy bérletek lehetőleg körülvevő alakban osztassanak be, ez csak irányjelölés, de nem jelent annyit, hogy ettől semmi körülmények közt eltérni nem lehet. Csak mint egy a nagy-, valamint a kisbérletre nézve előnyös szempontot kívántam figyelemre méltatni, mert hiszen felettébb kinyátos és elvitatáhatatlan fontosságú, hogy a kis- és nagybérletek között a kapocs a területi beosztásban is minél szorosabbá tétessék.

Különösen félti Békéssy ur a kisbérletek tulajdonosait attól, hogy azok a földi minőségének különféle-sége folytán hol nagyobb, hol kisebb bérfizetésre lennének kötelezve, mint amennyi a föld használhatósága szerint rájuk róható. Erre csak azt ismételhetem, hogy a javaslat csak átlagos számításal állapítja meg a holdankénti bérértéket. Az már a nagy- és kisbérletnek egymásközti dolga, hogy a különféle minőségű területek szerint állapítsák meg a bérösszegeket. Lesz ott kétség-

kívül olyan terület, amely után az átlagosnál nagyobb és less olyan is, amely után ennél kisebb holdankénti bérösszeget fog a nagybérlő kapni.

Különbén én Békéssy ur fejtegetéséből azt veszem ki, hogy ő az én javaslatomat tévesen értelmezi. Ez a javaslat csak az alap, mely elfogadás esetén zainómértékül szolgálna arra, hogy a részletes terv a kihasználására elkészíttessék, s ezen terv alapján a szerződés az illető bérlő vállalattal megkötessék. A részlet kérdésekre és arra, hogy a kötendő szerződés minő kikötéseket tartalmazzon, ez a javaslat ki nem terjedhet, amennyiben ezen részletkérdések eldöntését a javaslatok alapján kidolgozandó terv lenne hivatal véglegesen szabályozni.

A legeltetési célra kihatandó 12 ezer holdat Békéssy ur nem tartja elegendőnek arra, hogy az a jelenlegi hortobágyi marha állományt megfelelő legelővel ellássa, sőt azt állítja, hogy ennek létesítésével a debreczeni gazdák végtelen bajba jutnának, hát itt már nem vitatkozom, hanem álláspontom igazolására tapasztalati tényeket hozok fel saját praxisomból. — A kezelésem alatti macsi uradalom átlag 600 darab gulya marhát tart, legelőnk pedig van hozzá sem több, sem kevesebb, mint 350 hold. Ezen a területen ez az állomány — természetesen megfelelő legeltetési rendszer mellett — még az ideai aszályos évben is megélt. Ha tehát ezen a hortobágyi legelőnél semmivel sem jobb legelőn 933 négyszög öl képes egy darab számos marhát eltartani, kérdem állítható-e jogosan, hogy mesterséges öntözéssel csak részben is ellátott állandóan jókarban tartott legelőn 864 négyszögöl terület egy darab számos jószágot eltartani ne tudna?

A legeltetési rendszernek az általam tervezett módon való létesítését kivihetetlennek tartja Békéssy ur azért is, mert a Hortobágyon nincs alomnak való szalma. Hát ez eddig sem volt. De azért senki sem állíthatja jogosan, hogy a hortobágyi legeltetés sanyaruságait az alomhiány okozta. Leegszágot biz a jószágot nem az alom hiány, hanem a nyomoruságosan szegény legelő. Ámde, ezért nem akarom azt mondani, hogy almot a jószág nem igényel, sőt ellenkezőleg, nagyon is fontos tényezőnek tekintem a marha állomány egészsége, fejlődése és tisztántartása szempontjából. Magával az aklok építésével már igen nagyrészen segítve volna a bajon, mert bővebb megfontolás után azt hiszem, maga Békéssy ur is tulmérés állításának minősíti azon kijelentését, hogy fedett helyen, sőt mint ő mondja, a legjobb istállóban is nedves időben hasig dől a barom a deggettbe. Fedett helyen, akár nedves, akár száraz időben, akorra sár nem képződhetik! De hát gondoskodni kell alomról is. Ez pedig az én javaslatom létesülése esetén beszerezhető. Nem ugyan vétel útján, mert én sem tartanám megengedhetőnek, hogy akár a nagybérlőről, akár a kis bérlőlekről szalmát eladassék. Ellenben az már nem jöhet kifogás alá, ha a bérletek szalmát adnak a legelő jószág részére, kikötvé, hogy az ebből nyert trágyát az illető gazdaságoknak visszaadni tartoznak. Hogy pedig szalma ne teremne bőven a Hortobágyon művelés alá veendő öserőben lévő szűz talaján, azt állítani lehet ugyan, de bizonyítani bajosan.

De áttérek Békéssy urnak egy más — szerinte legfontosabb — kifogására. Nem tudom, mit ért ő a város „kötelességszerű gazdasági politikája” alatt, de erre hivatkozva tiltakozik az ellen, hogy a Hortobágy területének

65 százaléka hosszu időre bérbé adassék s az illető bérlőnek a bérlét ideje alatt szabad rendelkezési jog biztosításassék. Ne tessék kérem elfelejteni, hogy azoknak a jogoknak ellenében, melyek ezen bérlőre ruháztatnak, hárulnak ám rá kötelességek, még pedig igen súlyos kötelességek is, szerintem a város éppen akkor folytat helyes és „kötelességszerű gazdasági politikát”, ha módot szerez rá, hogy az ilyen súlyos kötelességek átruházása által magát minden terhelhetés alól feloldozva, ezen kívül még a házipénztárnak is igen számot tevő, az eddig minden körülmények között messze túlhaladó jövedelmet biztosít. Ha aztán az a bérlő vállalal ezen súlyos kötelességek teljesítése s a város részére biztosítandó jövedelem mellett tudna a maga részére is még jövedelmet produkálni, bizony nem találnék én azon semmi elítélni valót, sőt éppen a város érdekében nagyon is kívánatosnak tartanám, hogy az a vállalkozó vállalatába bele ne bukjék, mert minél jövedelmezőbb tudja tenni vállalatát, annál nagyobb értéket képvisel az a vagyon, amit a városnak a bérlét leteltével vissza hagy. Békéssy ur ugyan azt állítja, hogy az a vagyon, ami hatvan év elmúltával jórészt elmult beruházásokból fog állani, édes kevére értékelhető. Bátor vagyok ezt az állítást a legnagyobb határozottsággal tagadásba venni. Hogy azon gyárak s azok berendezései és az összes gazdasági épületek, melyek a bérleten létesíttetnének, állandóan üzemképes állapotban fentartassanak, ez első sorban az illető bérlőnek állana érdekében s el sem képzelhető, hogy ő ezen érdekét meg ne védelmezze. De ha feltehető volna is, hogy ő e tekintetben mulasztást követne el, ott a szerződés, melynek egyik sarkalatos pontját kell, hogy képezze azon kikötés, hogy az összes beruházások a város közegeinek szigorú ellenőrzése mellett állandóan jókarban tartandók s a mutatókhoz hiányok azonnal pótlandók.

Az elmondottak után csak természetes, hogy azon indokokat, melyeket a bérbeadás és egy mezőgazdasági gyárral kapcsolatos nagybérlét létesítése céljából javaslatomban és annak indoklásában előadtam, ma is teljes egészükben fentartom, mert bármennyire keveselje is Békéssy ur az általam ily megoldás mellett előirányzott — mellesleg legyen mondva: minimális — jövedelmet, én viszont ezt a szerinte kicsi összeget sem tartom más uton elérhetőnek, ellenben csakis ezen mód foganatba vétele mellett látom a Hortobágy hasznosítását a város anyagi érdekeinek megfelelően megoldhatónak.

Ki kell, hogy terjeszkedjem ezzel kapcsolatban még Békéssy urnak azon ellenvételeire, melyek az általam érintett gyár vállalatok létesítésére vonatkoznak, annyival inkább, mert ezzel akarja bizonyítani azon állítását, hogy a város nem csinálna valami fényes üzletet, egyrészt az ősszeg csekély volta, másrészt az azon oknál fogva, mivel a kiállítás helyezett közvetett jövedelemre számítani szintén nem lehet.

Czukorgyártat, szerinte, a Hortobágyon nem lehet építeni, mert előfeltételei hiányoznak, amennyiben nincs elegendő répatermelésre való terület és nincs vasuti gőcpont. Engedelmet kérek, de az első kitögés még kisebb, sőt semmi szakértelemmel nem bíró egyéntől sem vártam volna. Avagy állítható-e komolyan, hogy annak a czukorgyárnak csakis a saját területén termelt répatannyságra kell szorítkoznia? Hisz ha egyetlen holddal sem szaporodnék a czukorrépa termelésre szánt terület, ha a bérlő a saját bérlét területén egráttalán nem termelne

is repát, a hortobágyi cukorgyár üzeme akkor is biztosítva volna a nélkül, hogy egy fillérral is többet fizetne a repáért, mint amennyit bármelyik gyár fizet s ennek dacára a termelő még sem kapna kevesebbet repájáért. Mert hiszen abból a körzetből, melyből ma a termelők repájukat más cukorgyárnak szállítják, egy igen tekintélyes rész a hortobágyi mint hozzá közelebb eső cukorgyárhoz csatlakoznék oly répa mennyiség szállításával, melyvel a hortobágyi cukorgyár fen tudná tartani üzemeit. De ettől eltekintve, a cukorgyár felállításával minden esetre életbe lépne magán a Hortobágyon s az e körüli területeken is a repatermelés. Mert mit sem bizonyít az, hogy az Obaton, Nagymajorban, Cserepesen egyszer már beszüntették a cukorrépa termelést. Ez nem azért történt, mintha az ottani talajok a cukorrépa termelése alkalmasak nem volnának, hanem azért, mert cukorgyártól távol esvén, a nagy fuvardíj miatt nem kaptak repájukért megfelelő árt. Lám a Kis- és Nagyhorton, Ujkerthben — amint azt Békessy ur is nagyon jól tudja — a cukorrépa termelés jó eredménnyel folytatottatik, pedig ezek is szikregyülettű talajok. Ha tehát a Hortobágyon cukorgyár is felépül, bizonyos, hogy a most nem termelő birtokosok is fel fogják venni azemükbe a repatermelést.

A másik ok, amiért Békessy ur a cukorgyár létesítését helyteleníti, az, hogy nincs a Hortobágyon vasúti központ. Ez tökéletesen igaz. De ha most nincs is, majd lesz. Hiszen a gazdasági fejlődés természetes következménye a közlekedési hálózat kiterjesztése. Ha lesz a Hortobágyon kiterjedt mezőgazdaság s lesz gyáripar, legyzen egészen nyugodt Békessy ur, nem fog késmi a vasúthálózatnak kiépítése, mert tapasztalati tény, s a viszonyok természetes folyamánya, hogy ott, ahol van mit szállítani, akad fuvaros is, aki azt elszállítja.

Hogy egyébként Békessy ur sem tartja végkép elejtendőnek a cukorgyár eszméjét, mutatja azon indítványa, hogy a cukorgyárát nem a Hortobágyon, hanem Debreczenben kell felállítani, érvelvén azzal, hogy Debreczenben már volt cukorgyár, de megszűnt. Ámde ez a tény, hogy megszűnt, magában véve ellene szól annak, hogy most ismét Debreczenben állítsuk fel a cukorgyárát. Ha megszűnt, azért szűnt meg, mert ott csakúgyan hiányoztak feltartásának létfeltételei, ellenben a Hortobágyon ezeket a létfeltételeket megtaláljuk. Mi indokolja tehát azt, hogy a gyárát ne ott állítsuk fel, ahol ezek a létfeltételek megvannak, hanem ott, ahol a multak tapasztalatai szerint ezek a létfeltételek hiányoznak? De különben is a Hortobágyon remélhetjük, hogy a gyár létesül anélkül, hogy a városnak egy fillérébe is kerülne, ellenben a város területén való felépítése esetén erre semmi kilátás sincs. Nem szabad ezen kívül még azon szempontot sem figyelmen kívül hagyni, hogy mi a Hortobágyoknak minél értékesebbé, minél jövedelmesebbé tételét óhajtuk. Ha tehát ott egy cukorgyár felállítását lehetővé tesszük, ezen kitűzött célunk eléréséhez hatalmas lépéssel haladtunk előre.

A többi gyár felállítását azért nem tartja Békessy ur czél szerűnek, mert szerinte azon termények termelésére, melyek ezen gyárakban feldolgozandók lennének, a Hortobágy talaja nem alkalmas. Messze vezetne annak vitatása, hogy ez az állítás mennyiben állhat meg. Csupán arra mutatok rá, hogy épen Békessy ur állítja máshelyen, hogy a Hortobágy talaja ugyszólván lépésről lépésre változik. Ha pedig ez így áll, ebből önként következik,

hogy mindazon — épen nem exotikus — termények termelésére, melyeket én felsoroltam, akad a Hortobágyon alkalmas talaj, csak meg kell választani, hogy melyik mily talajon termelhető jobb eredménnyel. Eppen a talaj változatossága adja egyébként indokolását javaslatom azon részének, melyben ipari növények termelésé által a termelés változatosabbá tételét akarom elérni s épen ebben rejlik legfőbb bizonyítékra annak, hogy a Hortobágy talaja mezőgazdasági gyáripar, és háziipar létesítésére kiválóan alkalmas. Ebben rejlik az a szociális misztó, melyet én a Hortobágy hasznosításához elérni akarok.

Békessy ur czikkének egy helyén az én javaslatom szerinti hasznosítással kapcsolatos kulturális és szociális szempontokat mellőzendőnek tartja azon — szerintem — téves alaplól indulva ki, hogy a város czéljait a Hortobágy hasznosításával csupán a város házépítészterének felsegítése képezi. Ez az állítás — ha való volna — súlyos vádként nehezednék a vároéra. Dehát az fel sem tehető, hogy egy oly város, mint Debreczen, mely közüdomúságot aldozott már kulturális czélok megvalósítására az öné anyagosság álláspontjára helyezkedve, csupán azt néz, hogy honnét tud minél több jövedelmet összeharcsolni s emellett teljesen figyelmen kívül hagyja azon kötelességeket, melyek a kultura fejlesztése s a szociális bajok orvoslásának szempontjából reá hárulnak. Na dehát én nem hiszem, hogy Békessy ur azt így értette volna, sőt felteszem, hogy ő a városnak ilyen megvadását a vitaközás hevében észre sem vette. Annálkevésbbé hiszen azt, mert később aztán ő is ráért az én javaslatom kulturális és szociális oldalának szépségeit. Igaz, hogy fejtegetéseinek konkluzója javaslatomra lesújtó, amennyiben kimutatja, hogy a tervezett 400 kisbérlet létesítésével rabszolgaságokat alapítanak, amihéz a városnak segédkezet nyujtani nem szabad.

Nézünk csak kiegészítve ennek a súlyos vádnak. Békessy ur azért tart tőle, hogy a kisbérlok rabszolgák lesznek, mert nem találja javaslatomnak annak kikötését, hogy mennyi bért követelhet tőlük a nagybérlok. Nem szorul bővebb magyarázatra — s ezt Békessy ur is nagyon jól tudja, — hogy minden birtoktulajdonos és minden bérlok, kinek bérbeadni való földje van, azon törekszik, hogy minél több bért kapjon. Bizonyára így lesz ez itt is. De ebben én semmi veszedelmet nem látok, mert hiszen kérti lehet bármit, csak legyen aki megadja. De föltehető-e, hogy az a kisbérlok a bérbeadónak tulzott követeléseit kielégíti? Tovább megyek: Attól sem kell félni, hogy a nagybérlok tulzott követelésekkel lépjen fel, mert hiszen neki legalább is ép oly szüksége van a kisbérlokre, mint ezeknek ösre. Nem képzeltető tehát, hogy őket tulzott követelésekkel oriasztja. Hogy minő egyéb kötelességeket róhat ezen kívül rájuk, ezt már a város és a nagybérlok között kötendő szerződés állapítja meg a itt érvényesülne a városnak a szociális kérdések egészes megoldására irányuló tevékenysége. Nem szabad ugyanis elfelejteni, — s azt már ismételtlen hangsúlyozom, — hogy javaslatom nem szerződés, hanem csak alap, melyre támaszkodnék az a bizottság, mely javaslatom szerint egy jogász, gaeda, műszaki és közegészségi szakértőkből összeállítva a szerződés tervezetének részletes kidolgozására kiküldetnék. Azt hiszem, az a bizottság meg fogja találni a módot annak megakadályozására, hogy a kisbérloket a nagybérlok rabszolgákká ne tessze.

Az elődottakban egyeztettem lehető tárgyilagossággal

gal Békéssy ur ellenvetéseire észrevételeimet megtenni. Örvendének, ha sikerült volna őt, ha mindjárt csak részben is álláspontom helyességéről meggyőzni. De ha ez nem sikerült volna is — amit ósintén sajnálnék, — engedje meg azért Békéssy ur annak kijelentését, hogy én az ő ellenérvéi által a hasznosítás mikéntje iránt elfogult álláspontomat megingatva nem érzem s ma is ép úgy, mint javaslatom megtétele alkalmával, csakis azon elvek alapján vélem a Hortobágy hasznosítását helyesen megoldhatónak, melyeket javaslatomban lefektettem. Nagy önhittség volna azonban tőlem, ha azt állitanám, hogy javaslatom minden részében tökéletes. Nem is zárkózom el az elől, hogy egyes részlekkérdésekben azon változtatni ne lehetne. — De ha hármias célt: — a város anyagi érdekét, a kulturális és szociális célok szolgálátát — tekintjük, melyek javaslatom mégtétele-nél az én lelki szemeim előtt lebegtek, akkor ez a javaslat lehet csak egyedül alkalmas a kérdés helyes megoldására. Mert e javaslat létesítése által a marhatenyésztés megővése és fejlesztése mellett a házipénztárnak igen tekintélyes jövedelem biztosítottik magas színvonalon álló mezőgazdaság berendezése által, a kulturális fejlődés elősegítettik, a mezőgazdasági gyáripár és háziipar megermentése által pedig szociális téren kimondhatatlan nagy horderejű előnyök elérése biztosítottik. Égként a háziipar megermentése van hivatva vidékünk egész lakosságának életmódját, foglalkozási körét átalakítani s a népnék jólétét új keresetforrások megnyitása által előmozdítani.

Ezeket kívántam álláspontom védelmére előadni.

Kövendy Domokos.

Jog- és pénzügyi bizottság ülése.

— Papp László-féle 12,000 koronás ügy. —

A város jog- és pénzügyi bizottsága f. hó 11-ikén ülést tartott Vecsey Imre főjegyző elnöklésével.

Varga Károly jegyző ismertetni kezdi Papp László 12,000 koronás ügyet, de előrebocsátja, hogy tulajdonképen az ismertetés felesleges lett volna, mert ezt az ügyet a jog- és pénzügyi bizottság június havában már tárgyalta, s kimondotta, hogy az egészet javaslatlétél végett kiadja dr Magoss György főügyésznek. Dr. Magoss György jelentését a mai ülésen terjesztette be.

Az elnököl Vecsey Imre felteszi a kérdést, hogy felesleges az összes fontosabb aktákat felolvasni, mert a bizottság minden tagja ismeri bizonyára az egész ügyet.

Márk Endre nem ismeri az ügyet. Az előadót kéri, hogy csak ismertesse az egészet.

Varga Károly jegyző rövidesen összefoglalja az egész ügyet. Ezután előterjeszti a főügyész jelentését. A főügyész jelentése nagyjában azt tartalmazza, hogy Papp Lászlót a kérdéses jutalék nem illette meg. Ezt már ugyan a június havában tartott ülésen a jog- és pénzügyi bizottság is kimondotta, de ennek megállapítása végett, hogy volt-e joga az ötös bizottságnak kiutalni Papp Lászlónak ezt az összeget s hogy ha nem: lehet-e a 12,000 koronát Papp Lászlón behajtani? tették át hozzá véleményezésért az ügyet. Erre nézve azt jelenti a főügyész, hogy a szeszüzet tekintetében a közgyűlés, illetve a városi tanács mindennemű rendelkezést az ötös bizottságra ruházta át, tehát az ötös bizottságnak joga volt a 12,000 koronát Papp Lászlónak kiutalni, s ezt most

visszakövetelni tőle annál kevésbé lehet, mert az ötös bizottság ezen intézkedést jóvá is hagyta.

Márk Endre: Óhajtaná tudni, hogy a közgyűlés milyen felhatalmazással ruházta fel az ötös bizottságot?

Vecsey Imre szerint az ötös felügyelő bizottságnak semmiképen sem volt joga Papp Lászlónak akármilyen czímen pénzt utalni, mert erre a közgyűlés felhatalmazást nem adott, a városi tanácsnak pedig nem volt joga adni.

Márk Endre néhány fontos irat beszerzését kéri. Addig az ügy tárgyalását felfüggesztették. Mikor Varga Károly jegyző elhozta a kérdéses iratokat, azok felolvasása után Magoss György kért szót s kijelentette, hogy amikor a fogyasztási adókat kibérelte a város, olyan nagy bérletösszeg fizetésére kötelezte magát, hogy három év alatt 70—80 ezer forintot fizetett volna rá. Hogy ez meg ne történjék, létesítették a szeszüzetet, amelynek fellendítése Papp László érdeme. Ezért utalt ki az ötös bizottság Papp Lászlónak érdemi elismerésül 12,000 koronát. Ez tehát tulajdonképen jutalom és nem jutalék.

Tüdös János: Képtelenségnek tartja, hogy az ötös bizottság ezen intézkedését a városi tanács jóváhagyás végett be ne terjesztette volna a közgyűlésnek.

Kömlösy Dező, aki tagja volt azon hármias bizottságnak, amelyet a közgyűlés a szeszüzet ügyének felülvizsgálatára kiküldött, kijelenti, hogy a bizottság sohasem látta azt a jegyzőkönyvet, amelyben Papp László 12,000 koronás jutalékáról van szó.

Schvarcz Vilmos szerint jelenleg a bizottság előtt az a kérdés fekszik, hogy a főügyési jelentés alapján mi a teendő? Ha Papp Lászlón nem hajtható be a 12,000 korona, kitől követeljük megtérítését? Jelenleg más kérdés nem tartozik a bizottság elé.

Balkányi Miklós azt veszi észre, hogy a kiutalásról tanácsai határozat nincsen. Legfeljebb formailag lehet valamelyes határozat, de érdemileg nincs. Annak megállapítása végett, hogy kitől lehetne követelni a 12,000 koronát, leghelyesebbnek tartaná, hogy az egész ügyet terjesztésük vissza a tanáchoz azzal, hogy tegyen a közgyűlésnek jelentést.

Magoss György figyelmezteti a bizottságot, hogy a tanács intézkedését a közgyűlés annak idején jóváhagyta. Arról tehát beszélni sem lehet, hogy Papp Lászlótól valaha is vissza lehessen követelni a 12,000 koronát.

Tüdös János szerint a tanács — úgy látszik — átlépte hatáskörét, mert a közgyűlésnek az ötös bizottság intézkedéséről nem tett jelentést.

Magoss György: Elsősorban ki kell hámozni, hogy az ötös bizottság mennyiben lépte át a hatáskörét?

Tüdös János: Ez egyáltalán nem tartozik ide.

Magoss György: De igenis ide tartozik.

Schvarcz Vilmos: Teljesen felesleges, hogy különféle kérdéseknek a vitába való keverésével bonyolítsák a kérdést. Most abban a tekintetben kell dönteni, hogy kitől lehetne behajtani a 12,000 koronát?

Márk Endre: Az kétségtelen, hogy Papp Lászlót sohasem lehet visszakövetelni ezt az összeget. Ő a pénz gazdjától kapta, s hogy annak volt-e joga azt neki kiutalni, az sem a pénz felvételekor, sem most nem tartozik rá. Ellenben felelős a tanács ezért az összegért, mert az küldte ki az ötös bizottságot, s annak kellett volna az ötös bizottságnak intézkedéseit törvényes felül-

bíralás alá vonni. Az szintén nem tartozik az ügyhöz, hogy aztán majd a tanács kérdőre vonja e az ötös bizottságot? Ha jogos alapja van rá, bizonyára meg fogja tenni. Szerinte tehát az akkori tanácsnak kell megtéríteni az összeget.

Magoss György: A tanácsot úgy egyszerűen nem lehet perelni. Előbb fegyelmit kell indítani a tanácsstagok ellen s csak az után lehet szó perelésről.

Vecsey Imre főjegyző csoportosítja az eldöntendő kérdéseket.

Márk Endre: A csoportosítás nagyon helyes. Miután Papp Lászlótól nem követelhető vissza a 12,000 korona, annak eldöntése után, hogy volt-e joga az ötös bizottságnak jutalékot utalványozni, — kell Papp László kártérítési kötelezettségének teljes figyelmen kívül hagyásával megállapítani az ötös bizottság vagy a tanács vizsgálói kötelezettségét.

Komlóssy Dezső nem szeretné olyan hidegen felogni az ügyet, mint Márk Endre. Szerinte Papp Lászlót a szeszüzlet helyes vezetéséért jutottam (?) megilletné, de nem éppen 6000 frt. jutalék. Ő 3000 forintot térítenne csak vissza az egész összegből, a többi pedig Papp László jutalmaként szerepelne. Egyebekben osztja Márk Endre felosztását.

Magoss György szintén helyteleníti azt az eljárást, hogy bár szerződés szerint Papp Lászlót nem illette meg jutalék, — az ötös bizottság mégis utalványozott ilyet. De mert tény az, hogy Papp László érdeme a szeszüzlet tellendítése és ezért jutalmat érdemelt, leghelyesebb lesz, ha nem viszi a bizottság kényes szituációjába a közgyűlést. — Azt javasolja tehát, hogy ejtsék el a kérdést egészen.

Tüdös János dr. ezzel szemben indítványozza, hogy a felelősség kérdése állapíttassék meg Papp Lászlóra, az ötös bizottságra és az akkori tanácsra nézve egyetemlegesen és fokozatosan.

Elnök ezután bezárta a vitát és megszövegezte az indítványokat. Négy indítvány felett kell szavaznia a bizottságnak. A legenyhébb dr. Magoss György főjegyző indítványa, aki irattárba helyezést javasol. Utána következik a Komlóssy Dezsőé, aki 3000 forintot kíván a 6000 forintból megtéríttetni az ötös bizottság által. Márk Endre indítványa Papp Lászlót kihagyja a játékból és csupán a tanácsot és az ötös bizottságot kívánja fegyelmi és peres uton felelősségre vonni. Dr. Tüdös János Papp Lászlóra, az ötös bizottságra és tanácsra egyaránt kívánja a felelősség kimondását.

A szavazás megejtésekor kitudt, hogy a bizottság szótöbbséggel elvetette Magoss György, Komlóssy Dezső és Márk Endre indítványát.

Vecsey Imre elnök: Miután ilyenformán az első három indítvány elesett, — természetesen dr. Tüdös János bizottsági tag uré fogadtatik el.

Dr. Balkányi Miklós: Nem úgy áll a dolog. Csak tessék szavazásra feltenni a negyedik indítványt is! Hátha azt sem fogadjuk el!

Elnök szavazásra tette fel ekkor dr. Tüdös János indítványát. Mellette is ellene, is négy szavazat volt. Vecsey Imre ekkor elnöki döntéssel el nem fogadottnak jelentette ki Tüdös János indítványát.

Fejér Ferenc ezután azt vitatta, hogy nem kellett volna szavazásra feltenni Tüdös János indítványát,

mert a másik három elvetésével természetesen azt elfogadottnak kell kijelenteni. Dr. Balkányi tagadja ezt. Végre is másodszeri szavazást rendelt el Vecsey Imre főjegyző, megfordított sorrendben olyképen, hogy előbb Tüdös János, aztán Márk Endre, Komlóssy Dezső és végül dr. Magoss György indítványára szavaztak.

Az eredmény ugyanaz lett, mint az első szavazásnál.

Végre is a „halasszuk el! döntünk!” kiáltásokra Vecsey Imre elnök afölött rendelt el szavazást, hogy az összevont indítványok fölött nyomban döntsenek-e, vagy pedig halasszák a szavazást a legközelebbi ülésre?

Ekkor aztán, élvén döntési jogával, kettévágta a gordiusi csomót az elnökül Vecsey Imre főjegyző olyképen, hogy a halasztás mellett szavazott.

Az ülésen jelen voltak: Márk Endre, Tüdös János, dr. Fejér Ferenc, Komlóssy Dezső, Jámbor Ferenc, Schwar Vilmos, dr. Balkányi Miklós, dr. Magoss György t. főjegyző, Csóka Samu tanácsnok és Varga Károly tb. tanácsnok, bizottsági jegyző.

Bizottsági tagválasztások.

Városunk törvényhatósági bizottsága 47 választott tagjának jár le ez évben mandátuma. A bizottsági tagok választása f. hó 18-ikán lesz. Nagyon, de nagyon kívánatos volna, ha olyan férfiak kerülének be a törvényhatósági bizottság tagjai közé, akik szívből-lelékből óhajtkák városunk minden oldalán való haladását. Legokosabb volna a politikát mellőzni és tisztán a város jól felfogott érdekét szem előtt tartani. A választók törekedjenek arra is, hogy oly férfiakat válasszanak a törvényhatósági bizottságba, akik komoly értéket tulajdonítanak a megtisztetésnek és el is járnak a közgyűlésekre. A megválasztottak ne pusztá czimnek tekinték bizottsági tagsági voltukat, hanem köteleységnek is. A közel jövőben fontos kérdések megoldása var a törvényhatósági bizottságra, legyenek tehát a közügyek intézői a haladás szavát megértő férfiak, kik bölcs mérséklettel gondoskodnak városunk haladásáról és fejlődéséről. Okos, a város javát célzó városi politika legyen a mi jelszavunk. Ne párt-szemponctokból induljunk ki a bizottsági tagok választásánál, hanem a megválasztandókban az arravalóságot nézzük.

A bizottsági tagválasztások dolgában Kovács József polgármester a következő hirdetést bocsátotta ki:

4492. eml. sz.
1905.

Hirdetmény.

Városunk törvényhatósági bizottságának az 1899. évi december 14 ik napján megválasztott, illetve az ezek közül időközben elhaltak, vagy kiléptek helyére pótválasztáson beválasztott s az 1892. évi XXVI. t. cz. 1. §-a által újból hatályba helyezett 1870. évi XLII. t. cz. 28. §-a értelmében, a folyó 1905. december 31-ig terjedő megbízással bíró 47 létszámot tevő tagjai helyének 6 (hat) évre betöltése végett a választási eljárás a tek. törvényhatósági bizottságnak f. 1905. évi november

hó 30-án és folytatólagosan tartott rendes közgyűléséből 308—15,649/1905. bkgy. szám alatt kelt határozatával a f. 1905. évi december hó 18-ik, hétfő napjára tüzelet ki.

A választás sorrendje a következők:

1. Az I-ső Csapó-utcai kerület választ 7 bizottsági tagot. Választási elnök: K. Kiss József. Helyettesei: Pongó Lajos, Bihari István. Választási helyiség: Kereskedelmi iskola IV-ik számú terme (földszint).

2. A II-ik Péterfia-utcai kerület választ 8 bizottsági tagot. Választási elnök: Szabó Lajos. Helyettesei: Szikszay Lajos, Zöld János. Választási helyiség: a ref. egyház épületének tanácsterme.

3. A III-ik Hatvan-utcai kerület választ 8 bizottsági tagot. Választási elnök: Kulcsár Endre. Helyettesei: Győrffy Aladár, Kertész Mihály. Választási helyiség: állami főreáliskola tornaterme. (Bejárát a reáliskola-utcai ajtón.)

4. A IV-ik Piacz-utcai kerület választ 8 bizottsági tagot. Választási elnök: dr. Kemény Mór. Helyettesei: Jámbor János, Csanak József. Választási helyiség: Városháza, a Kossuth-utcai kapu mellett fekvő végrehajtó szobák.

5. Az V-ik Varga-utcai kerület választ 8 bizottsági tagot. Választási elnök: dr. Kocsár Gábor. Helyettesei: Bilkei Kövesdy Imre, Pálfy Gábor. Választási helyiség: Vármegyeház.

6. VI-ik Kossuth-utcai kerület választ 8 bizottsági tagot. Választási elnök: Rickl Antal. Helyettesei: Polgár Bálint, Kovács Lajos. Választási helyiség: Ev. ref. felsőbb leányiskola.

A választásra jogosítottak névsora a törvény értelmében az országgyűlési képviselőválasztók folyó évre érvényes névjegyzékéből, mindenki kerületre nézve, a választási elnöknek kiadott.

Minden választónak a választás alkalmával személyesen előmutatandó igazolójeget kézbesítetik s a szavazati lapok is ugyanekkor foghaz kiosztatni, melyekre mindenki választás a általa megválasztatni kívánt egyén nevét feljegyzi.

A választás a szavazók nevének és lakhelyének nyilvános feljegyzése mellett, személyesen beadott szavazat-lapok által történik; ha a szavazat-lap több nevet tartalmaz, az utóbb irtek számba nem vétetnek.

A betöltött szavazat-lapok a választás napján reggeli 9 órától kezdve, délután 4 óráig a választási helyiségben adandók át. A kitűzött időn túl szavazat-lapok el nem fogadtatnak.

Ha oly egyén választatik meg, ki mint legtöbb adót fizető már tagja a törvényhatósági bizottságnak és a választást elfogadja, helye a sorrendben következő legtöbb adót fizető által pótolatik.

Az, aki több kerületben választatott meg, azon kerületet fogja képviselni, melyet a polgármesterhez intézendő nyilatkozatában megjelölni fog, a többi kerület újból választ.

Főhivatalnak tehát a választók, hogy a választásra kitűzött időben és helyen, igazoló jegyeiket s betöltött szavazat-lapjaikat magukkal vivén, megjelenjenek.

A választási eljárásra vonatkozó paraszok, vagy a megválasztott tag választathatási képessége ellen tett és revételek, a választástól számított 15 nap alatt, az igazoló választmányhoz nyújtandók be.

Debreczen, 1905 december 4-én.

Kovács József,
polgármester.

A törvényhatósági bizottság legtöbb adót fizető (1906. évi) és választott tagjainak névsora tájékoztatóul itt közzétetik.

A legtöbb adót fizető bizottsági tagok 1906. évi névsora:

Simonffy Imre, Kardos László, dr. Ujfalussy József, Rickl Géza, Vecsey Zoltán, Áron Jenő, dr. Bruckner Ernő, Tamásy Béla, Szikszay Lajos, Áron Miksa, Koszorus Lajos Falk Lajos, Sembery Miklós, Tóth István, Hajdu Gyula, dr. Berger Andor, Hauer Bertalan, Reichmann Ármán, Szabó Kálmán, Weichinger Károly, Lamprecht Frigyes, Némethi András, Fried Emil, Nagy Jakab, Csanak József, dr. Tüdös János, dr. Sz. Szabó József, dr. Széll Kálmán, Horváth István, Szentesi János, Lestény Adorján, Szabó Lajos, Rickl Antal, Bernáth Elemér †, Győrffy Aladár, Luszti Károly, dr. Gajzádó Béla, Komlóssy Dezső, Zöld János, Jóna István, Geiger Simon, Harangi Sándor, Kovács József, dr. Rotschnek V. Emil, Jóna János, dr. Kocsár Gábor, ifj. Horváth Tamás, Kenyeres Károly, dr. Nagy Lajos, Bilkei Kövesdy Imre, Jámbor János, id. Bányai István, Fürst Ödön, Rósenfeld Salamon, Gyarmaty István, Ungváry István, Balog István, Debreczeni Lajos, Szántó Győző, dr. Rottler Béla, dr. Sz. Nagy Kálmán, Riesz Henrik, Szentkirályi Tivadar, Debreczeni Jenő, K. Tóth Kálmán, Horváth János, Lőfkovits Arthur, Polgári Bálint, Boldog István, Hochfelder Jakab, Komlóssy Arthur, Mórity Ferencz, dr. Csikos Sándor, dr. Peczkó Ernő, Gara Alajos, Nemes Kálmán, Szép József, Gebauer Károly, ifj. Kertész István, Fleischmann Mór, Huttlécz Kázmér, Széll Farkas, Lukács Ármán, Vecsey Viktor, dr. Vargha Elemér, György Kálmán, Zádor Lajos, Kiss Mihály, Gaál Ferencz, Simonffy Emil, dr. Kenéz Gyula, Balogh István, Gyarmaty János.

Választott bizottsági tagok: Bent maradnak az 1902 december 29-én hat évre s ezt követőleg időközben beválasztottak. I-ső kerület: Csapó-utca. Dávid Mihály, dr. Kalmár Barna, Otrokocsi Végh János, Szabó József, dr. Varga Lajos, Varjas János, Várray János.

II-ik kerület: Péterfia-utca. Faragó András, Kurucz Miklós, L. Nagy Bálint, Seres András, Somogyi Pál, Török Bálint, Sinka Sándor.

III-ik kerület: Hatvan-utca. Br. Bacsó Dezső, Kertész Mihály K. Kiss József, Kulcsár Endre, Salánky Ferencz, Szűcs István, Jámbor István, Zöld János.

IV. kerület: Piacz-utca. Dr. Burger Péter, dr. Fejér Ferencz, dr. Freund Jenő, Keckés István, Kiss Áron, Koppányi Dávid, Kövendi Domokos, T. Nagy János.

V-ik kerület: Varga-utca. Dr. Derékassy István, Dobieczy Sándor, Nagy Sándor, Szentesi János, Jobbágy János, Jóna Vincze, Váci János, dr. Wolafika Nándor.

VI-ik kerület: Kossuth-utca. Dr. Bakonyi Samu, Böszörményi Mihály, Herczeg János, Kálmán András, Kulcsár Gábor, Némethy László, Némethy Sándor, Juhász Ignác.

Kilépnek az 1899 december 14-én megválasztottak: I-ső kerület: Csapó-utca. Bácsi András, Bihari István, Kovács János, Kiss Albert, Pongó Lajos, ifj. Schvarcz Vilmos, Varjas Sándor.

II-ik kerület: Péterfia-utca. Török Péter, Kiss Bálint, Márton Imre, dr. Nagy Zsigmond, Pálfi Ferencz, Polgári Sándor, Zöld Mihály, Kertész István.

III-ik kerület: Hatvan-utca. Dr. Benedek János, dr. Ferencz Gyula, Kovács Lajos, ifj. Mike Ferencz, Sarkadi Ferencz, Simon István, Szathmári Ferencz, Szilágyi Bálint.

IV-ik kerület: *Piacz-utca*. Dr. Balkányi Miklós, Lengyel Imre †, Márk Endre, Dr. Popper Alajos, Serli Ede, dr. Szántó Sámuel, Könyves Tóth Sámuel, Jóna Dániel †.

V-ik kerület: *Varga-utca*. Debrecezi Lajos, Éritz Ernő, Géresi Kálmán, dr. Irinyi István, dr. Kemény Mór, dr. Kola János, Miskolczy Jenő, Pálffy Gábor.

VI-ik kerület: *Kossuth-utca*. Alföldi Gábor, Bakos János, Dicsőfi József, Kelemen Gábor, dr. Kenézy Gyula, Pothó István, Riekl Antal, Rochlitz Arthur.

Hírek.

— Az inasok esti iskolázása ellen. A városi tanács az ipartestület, ipar- és kereskedelmi kamara és az iparos tanonciskolai bizottság egyérelmű véleménye alapján elhatározta, hogy az iparos-tanoncok nappali oktatását rendezi. Ez az üdív intézkedés annál is inkább szükséges, mert az esti órákban az inasok nem mennek az iskolába, hanem a szakegyeteket. Bár az új rendelkezés az iparosokra káros, mégis inkább belenyugoznak a nappali iskolázásba, mert a szakegyetekben ellenők butogatták az igaztók az inasokat. A főkapitány erélyes rendelkezések ugyanis kevés fogantatja van, mert »Az ifjú munkás című szocialista lap sok példányban jár Debrezencebe és igazgatásának — sajnos — van is eredménye. A nevezett lap csak úgy tájékozik a mesterek ellen és szervezkedésre buzdítja az inasokat, hogy legyenek öntudatos proletárok és ne tőrjék a mesterek zsarnokságait, hanem alakítsanak szakegyeteket, tömörüljenek a világot megváltoztató vörös lofogó alá stb. Szóval a népboltondítás nem sokára behatol már a gyermekek zokkába, hogy pusztító, romboló munkáját megkezdje ott is. Itt az igazság, hogy végét vessa a hatóság a már féket nem ösmérol igaztásnak.

— **Halálozás.** Kiskarándi és nagyváradai Nánássy Miklós Debrezencen sz. kir. város nyug. gyámpénztárnoka f. hó 11-én éjjel 48. éves korában elhunyt, három havaz szenvedés után. A megboldogult hosszú ideig szolgált a várost és büszke, lelkiismeretes munkásságával mindnyájunk becsülését érdemelte. Temetésén — mely a legbensőbb részvétel mellett ment végbe f. hó 12-én, a városi tanács és tisztikar teljes számban vett részt. Békéi porair!

— **Figyelmztetés** a postai csomagok czélszerű csomagolása, helyes czímzése stb. tárgyában.

A karácsonyi és újévi rendkívüli csomagforgalom ideje alatt a küldeményeknek késedelem nélkül való kezelése csak úgy biztosítható, ha a közönség a csomagolásra és czímzésre vonatkozó postai szabályokat betartja.

Különösen szem előtt tartandók a következők:

1. Pénzt, ékszert, más tárgyakkal egybe csomagolni nem szabad.

2. Csomagolásra falda, vesszöböl font kosár, viaszos vagy tiszta közönséges vászon, kisebb értékű és csekélyböl súlyú tárgyaknál pedig erős csomagoló papír használandó.

Vászon- vagy papírburkolattal bíró csomagokat, göb nélküli zsineggel többszörösen és jó szorosan átkötni, a zsineg keresztelési pontjain pedig pecsétviaszzal lezárni kell.

A pecsételésnél vésett pecsétnyomó használandó.

3. A czímzésnél kiváló gond fordítandó a czímzett vezeték és keresztnevének vagy más megkülönböztető jelzésnek (pl. ifjabb, idősb, özvegy stb.), továbbá a czímzett polgári állásának vagy foglalkozásának és lakhelyének pontos kitéfelére; a Budapestre és Bécsbe szölo küldemények czímzmiratában ezenkívül a kerület, utca, hárszám, emelet és ajtó jelzés stb. kiteendő.

A rendeltetési hely tüzetes jelzése (vármegye) s ha ott posta nincs, az utolsó posta pontos és olvasható feljegyzése különösen szükséges.

4. A czímet magára a burkolatra kell írni, de ha ez nem lehetséges, ugy a czím fatáblácskára, bórdrabrára vagy erős lemezpapírra irandó, melyet tartósan a csomaghoz kell kötni.

A papírlapokra írt czímeket mindig egész terjedelmében kell a burkolatra felragasztani.

Fellette kívánatos, hogy a feladó nevét és lakását, továbbá a czímirat összes adatait, feltüntetö papírlap legyen magában a csomagban is elhelyezve arra az este, hogy ha a burkolaton levö czímirat leesnék, elveszne, vagy pedig olvashatatlaná válnék, a küldemény bizottsági felbontása után a jelzett papírlap alapján a csomagot mégis kézbesíteni lehessen.

Kívánatos továbbá, hogy a eladó saját nevét és lakását a csomagban levö czímirat felsö részén is kiténtesse.

5. A csomagok tartalmát ugy a czímiratban, mint a szállítólevélben szabatosan és részletesen kell jelezni.

Budapestre és Bécsbe szölo élelmi szereket illetve, fogyasztási adó alá eső tárgyakat (hasznemű, szeszec italok stb.) tartalmazó csomagok czímzmiratára, nemkülönben az ilyen csomaghoz tartozó szállítóleveleken a tartalom, minőség és mennyiség szerint kirandó (pl. számla 2 kgr., ugy palyka 3 kgr., 2 liter bor stb.)

A tartalom új részletes megjelölése a fogyasztási adó kivétele szempontjából szükséges és a gyors kézbesítést lényegesen előmozdítja.

Nagyvárad, 1905 december hó 4-én.

Rutter, s. k.

— **A magyar földbirtokosság anyagi pusztulása.** Legutöbb ugy igen tartalmas és tanulságos könyv jelent meg RácZ Gyula tanár tollából »A magyar földbirtokosság anyagi pusztulása«-ról. A kiváló író azt fejtette benne, hogy valóban gyarapodott-e a közös vánterületen 1867 óta a magyar mezőgazdaság és földbirtokosság, amint ezt a közös vánterület hívei hangzatosn szeretik s arra a megdöböntö eredményre jutott, hogy a magyar földbirtokosság anyagi gyarapodás helyett valójában nagy arányokban pusztult. Vizsgálatainak eredménye ez:

»1870-ben Magyarországon az önálló birtokosok és bérők száma együttesen volt 1.973.433; ez a szám 1880-ban lepadt: 1.451.707-re; 1890-ben ujjalag fölemelkedett: 1.903.007-re és 1900-ban volt: 1.855.198. A magyar birtokosok és bérők összészáma tehát 1870 és 1900 között nemhogy növekedett volna, hanem nagy arányokban csökkent, 1.973.433-ról lepadt 1.855.198-ra, vagyis 118.235 önálló magyar gazdával volt kevesebb, a biztosított és állandó közös piaz fennállásának 34-ik évében, mint 1870-ben, a vámközösség megkötése elején.

A válsággal, eladósodással küzdök hivatáinakokon kívül tehát éppen — az állandó és biztosított vásárlókkal bíró — mezőgazdasági foglalkozás hanyatlott a legerősebben a lefolyt évtized alatt.

További fejtégetéseiben kimutatja aztán RácZ, hogy növekedett a nagybirtok aránya és növekedtek a köitött birtokok. Így a hitbizományi birtok 1869-ben 463,000 holdról felszaporodott 1896-ig, 2,400,000 holdra és az egyházi birtok pedig felszökött 1,288,000 holdról, 1,500,000 holdra. Az önálló kisebb birtokosok pusztulásával arányosan növekedett a birtoktalan mezőgazdasági proletárok és bizonytalan existenciájú napszámosok, cselédok, munkások száma, az ország gazdasági helyzetét mindig súlyosabbá tette.

Elhez járult, hogy az elmúlt 30 év alatt kialakult modern magyar állam folytonosan növekedő terheket rakott a földbirtokosságra. Növekedett a haladó korrál a földbirtokosság igénye, szükséglete is, és az állam terheinek viselésében nem segítette a földbirtokot az erőteljes magyar ipar és kereskedelem, így esett meg aztán, hogy RácZ Gyula számítása szerint az egész országban a föld zálogközlönyének kamatai és az összes egyenes állami, egyházi és közösi adók együttesen 50-2 százalékát foglalják le a földbirtok tiszta jövedelmének. A földbirtok jövedelme ugyanis RácZ Gyula számítása szerint 725 millió koronára és a földkamak és adóterhek 364 millió koronára ragnak; ebből a terhebből a termőterület minden holdjára esik 6-8 korona és a tiszta jövedelemből 13-3 korona, ami bizony igen nagy megterhelésért jelenti a föld jövedelmének. Kimutatja aztán a könyv az ország egyes részeire eső terheket és jövedelmet is holdanként, fejenként és birtokosokként; amely kimutatásból kitűnik, hogy míg Horvátországban 11-4 korona tiszta jövedelemmel szemben áll 3-2 korona teher és 10-9 korona jut minden holdra, vagyis a föld jövedelme 62 százalékián van lekötve.

A könyv utolsó fejezete a földbirtok értékét és a terhek özszeget hasonlítja össze. Ez kitűnik, hogy a magyar földbirtok értékének 56 százalékián van átlag eladósodva, mert a földbirtoknak 15.365 millió korona értékével szemben áll 8663 millió jelzálog és adóteher. Ha pedig a jörésben tehermentes köitött birtokokat leszámítjuk, akkor a korlátlan forgalmu birtokok átlagértékük 72 százalékián vannak eladósodva. Ez a nagyurányú adósságtether erősen sürgeti a gyors segítséget földtehermentés alakjában, és erőteljes ipari politikát.

— **A Hortobágy hasznosítása.** Az ötos bizottság, mely Király Gyula tanácsnok elnökölésével ülészetett, a Hortobágy hasznosítása kérdésében elfogadta Kövendi Domokos javaslatát azon változtatással, hogy ne 28, hanem csak 24 ezer hold hasznosíttassék a Hortobágyból. Király Gyula tanácsnok az ötos bizottság javaslatát áttette a polgármesterhez, ki a napokban összehívja a nagy bizottságot.

Megjelent

a „**Debreczeni Képes**

Kalendárium“ (1906. évre.)

Ára 1 korona.

Kapható a város könyvnyomdájában és minden könyvkereskedésben.

Villamos csengők, telefonok, villámhárítók berendezését minden terjedelemben, javítását és évi gondozását legjutányosabban és jótállás mellett eszközöli FÖLDVÁRI L. debreczeni első elektrotechnikai vállalata Kossuth-utca 1. sz. (az udvarban). Villamos felszerelések, zseb-lámpák, kerékpárok és alkatrészek raktára.

Képes árjegyzék ingyen.

Telefon-szám 168

TÓTH BÉLA

gyógyszertára és illatszer-raktárában
gyógyszerészi különlegességek
és illatszerek
a legnagyobb választékban kaphatók.

Eredeti francia és angol gyártmányok.

Ruhafestő
és vegyszertári tisztító intézet

RABÉCZY
ANTAL

DEBRECZEN,

Széchenyi-utca 42-ik sz.

Telefon 323.

Fehérnemű
Gőzmosóda!!

Angol plaidek és takarók,
svéd bőrkabátok **BORSOS**
Katánál.

Uri dívat, kalap és fehérenemű
üzlet **Békés Lajos** Debre-
czen, Piacz-u. 44. dr. Ujfalussy-
ház. Angol női bluzokat, férfi
fehéreneműeket és kelengyékét
mérték szerint a legszebb kivitel-
ben készít.

Hirdetések leközlésére
legalkalmasabb

a városi Könyvnyomda-vállalat

kiadásában megjelenő

„A VÁROS“

című heti lap,

mivel ez a nagy keresletnek örvendő lap a város és megye vagyonos közönségének állandóan kezében fogrog s így a feltűnő és oszmos kivittelt hirdetések egész hetén át a hirdetőkre tereli a szükségletét beszerezni óhajtó közönség figyelmét.

TÓTH GYULA
VASKERESKEDŐ, DEBRECZEN, Piacz-utca 20. és 27. szám.

Ajánl legjobb minőségben a tavaszi időnyre kertészeti, gazdasági és méhészeti szerszámokat és felszereléseket: kertü vasbutorok, gyermek-kocsik, fűrdőkádak, jég-szokányok, vas- és rézbutorok, peronospora- és kertü fecskendők, minden vas- és fémiparhoz való szerszámok, tülkös kerítés-buzalok, építkezésekhöz vasgerendék, vas-és porcellán-kályhák, utóbbiakhoz multipliátor (hőfejlesztő) betétek. — Legelőszobb bevásárlási forrás.

TELEFON 308.

MELOCCO PÉTER

TELEFON 308.

GYŐR. BUDAPEST. DEBRECZEN.

Képviselet: Debreczen és Hajdúmege részére: **LUKÁCS VILMOSNÁL**, Hatvan-utca 5.

Márványmozaiklap.
Műkő- és Czeméntárugyár.
Beton és vasbeton.
Építési vállalat.
Átérészek készítése.

Szabadalmazott géppel gyártott **kar-**
mantyus és **csömöszgőt** Cze-
mentosövek, Csatornázás.
Beton és Granitto Ferrazo burkoló
munkák.

Lukács Vilmosnál kaphatók rendkívül olcsó áron

a **JOHN-féle kéménytoldó,**

mely minden kémény huzatát megjavítja, füstzaklatást megszüntet.